CZU: 37.042:81`243=135.1:33

COMPETENȚA DE COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ LA STUDENȚII ALOLINGVI CU PROFIL ECONOMIC

Eugenia DODON
Universitatea de Stat din Moldova
https://orcid.org/0000-0002-7480-6125

Rezumat. În procesul de predare-învățare-evaluare a unei limbi, formarea competenței de comunicare a fost și rămâne un obiectiv prioritar, mai bine zis, esențial, ce trebuie realizat eficient și adecvat, în corespundere cu principiile teoretico-aplicative, stabilite de notorietăți în domeniul științelor educației. Pornind de la unele reflecții raportate la conceptul de competență, în general, și la cel de comunicare, în special, în acest articol vorbim de unele strategii palpabile, ce contribuie la formarea abilităților de comunicare orală și scrisă la studenții alolingvi, relevăm în ce constă aspectul funcțional-comunicativ al însușirii conștiente și aprofundate a gramaticii limbii române de către studenții alolingvi, subliniem rolul fundamental, ce-l are buna cunoaștere a vocabularului uzual și a celui terminologic, pentru a poseda competența de comunicare în limba română.
Cuvinte-cheie: *competență, competență de comunicare, cunoștințe, abilități, capacități, deprinderi, atitudine, motivație, limbaj, mesaj, text, vocabular, structuri-lexico-gramaticale, lexic curent, termeni economici*

Abstract. In the process of teaching-learning-assessment of a language, the formation of communication skills was and remains a priority objective, or rather, an essential one, which must be carried out efficiently and adequately, in accordance with the theoretical-applicative principles established by well-known experts in the field of education sciences. Starting from some reflections related to the concept of competence, in general, and to that of communication, in particular, in this article we talk about some tangible strategies that contribute to the formation of oral and written communication skills in non-native students. We reveal what the functional-communicative aspect of the conscious and in-depth acquisition of the grammar of the Romanian language by non-native students consists of. We emphasize the fundamental role played by a good knowledge of the vocabulary, usual and the terminological one, in order to possess the competence of communication in the Romanian language.
Key words: *competence, communication competence, knowledge, skills, abilities, attitude, motivation, language, message, text, vocabulary, lexical-grammatical structures, current lexicon, economic terms*

Despre competență și tipurile ei în învățământul universitar, se discută ***in extenso***, după cum bine se știe, în ultimele două decenii, în legătură cu modificările survenite în sistemul educațional, mai ales, după ce Republica Moldova a aderat în mai 2005 la Procesul de la Bologna. Actualmente, în literatura de specialitate există diverse definiții privind conceptul de competență. Chiar dacă ele diferă puțin unele de altele, acestea se completează reciproc și conțin gânduri comune, ce reflectă corelația indisolubilă dintre toate componentele ei esențiale. Bunăoară, Vl. Guțu definește competența ca un „set” de capacități necesare pentru a acționa/activa în situații nedeterminate sau ca „integrare a cunoștințelor, capacităților și atitudinilor” [1, 3].

În Cadrul european comun de referință pentru limbi se accentuează: competențele constituie totalitatea cunoștințelor, a deprinderilor și a caracteristicilor unei persoane care îi permit să înfăptuiască anumite acțiuni [2, 15]. Așadar, competența nu este altceva decât o capacitate ce se axează pe cunoștințe, atitudini și deprinderi realizate prin învățare. Competența este tratată din varii perspective: psihologică, pedagogică, socială, didactică. S.Cristea constată, pe bună dreptate, că aceasta are sarcina de a valorifica la maximum contexte multiple, pe termen mediu și lung, cunoștințele, deprinderile, strategiile cognitive, atitudinile față de cunoaștere, educație/instruire/învățare, școală etc., ce reprezintă resursa psihologică a proiectării curriculare la nivel de sistem (reforma învățământului, investigația pedagogică fundamentală) și de proces (plan de învățământ, programe și manuale școlare, proiecte de activitate didactică etc.). Însuși conceptul de competență, după S. Cristea, e de natură psihologică. Apropiată de cunoașterea comună, competența caracterizează o capacitate exprimată într-un anumit domeniu sau capacitatea de a produce o anumită conduită [3, 54]. Desigur, această constatare vizează, de fapt, competența în ciclul preuniversitar, deși sugestiile respective, credem, sunt aplicabile și pentru cel universitar.

Prin urmare, când vorbim de competență, ne putem referi la cele trei componente ale acesteia: **cunoștințe, abilități și atitudini,** fiecare având un rol bine determinat. Al. Busuioc e de părerea că atitudinea are misiunea de a conduce, de a direcționa, de a aduce argumente și de a obține un rezultat, iar cunoștințele și abilitățile întregesc competența [4, 202].

Recomandări utile despre competență, în general, se atestă și în alte documente importante: Cadrul european comun de referință pentru limbi (CECRL), publicat de Consiliul Europei în 2001, Cadrul european al calificărilor (CEC) și Cadrul Național al Calificărilor (CNCIS). În perioada 2011 - 2012, după cum se știe, au fost elaborate Standardele de eficiență a învățării. În acest document, ce vizează organizarea și proiectarea activităților educaționale, se reglementează finalitățile studierii limbii și literaturii române pentru alolingvi. În calitate de act normativ, Standardele sunt cele mai aproape de conceptul modern, promovat prin CECRL. Este nevoie de o actualizare a lor, de aprecierea adecvată a acestora în procesul de predare-învățare-evaluare. Urmează a forma competențele în corespundere cu nivelurile descrise în CECRL, unde comunicarea în limba maternă/în limbi străine se află pe primele două poziții. Conținuturile trebuie să se axeze pe asigurarea formării competențelor de comunicare, indispensabile pentru o comunicare eficientă, o integrare sociolingvistică și profesională a vorbitorilor alogeni. Conform Cadrului european comun de referință pentru limbi, competențele individuale ale utilizatorului se bazează îndeosebi pe cunoștințele **(savoirs**; **knowledge**), deprinderile **(savoir-faire; skills**) și competența existențială **(savoir-être; existential competence)**, ce le posedă, precum și pe capacitatea de a învăța (**savoir-aprendr**e; **ability to lear**n) [2, 16].

În conformitate cu recomandările CECRL, rezultatele învățării unei limbi sunt structurate pe trei niveluri generale, care, la rândul lor, se împart în șase niveluri de referință. De menționat că aici nivelurile de stăpânire a unei limbi străine se delimitează, **în funcție de ce știi să faci**, în diferite domenii de competență. Aceste niveluri, acum, constituie referința în sfera învățării și a predării limbilor. Deci, cunoscând bine aceste niveluri, utilizatorul, la rândul său, profesorul va putea vedea progresul însușirii limbii străine la orice etapă și în orice moment al vieții [2, 9]. De asemenea, se precizează un lucru esențial: competențele generale nu sunt proprii limbii, dar ele sunt solicitate de activități de tot felul, inclusiv de cele comunicative [2,15]. Evident, toate acestea sunt un bun reper: se arată ce trebuie să învețe persoanele care studiază o limbă, pentru a

o folosi în scopuri comunicative, se concretizează cunoștințele și deprinderile pe care acestea urmează să le însușească și să le dezvolte, pentru a avea un comportament lingvistic eficace, ajutându-l pe profesor să evalueze adecvat competențele dobândite.

În prezent, pe lângă alte competențe (digitală, socială), absolventul unei instituții de învățământ trebuie să posede abilități bune de comunicare, astfel încât să se poată exprima într-o manieră pozitivă și clară, atât verbal, cât și în scris. Interacționarea cu ceilalți reprezintă o mare parte din activitate în multe domenii. Deținerea de abilități și competențe necesare, pentru a interacționa cu ceilalți, este esențială, indiferent de circumstanțele în care se află, de sfera în care activează. Se crede că, într-adevăr, comunicarea este unul dintre ingredientele cele mai utile pentru reușită în orice situație. Desigur, sintagma *abilități bune de comunicare* este un termen prea larg, deoarece este dificil a prezenta ce acoperă ea, de fapt. Dacă dispui de posibilități puternice de comunicare, înseamnă că poți transmite informații altora într-un mod simplu și lipsit de ambiguitate. Ea implică distribuirea mesajelor într-o formă adecvată, clară și concisă. O bună comunicare se referă la înțelegerea instrucțiunilor, la dobândirea de noi abilități, la formularea de solicitări, la punerea de întrebări și la transmiterea informațiilor cu ușurință. Bunele abilități de comunicare sunt, cu siguranță, abilități de bază, pe care le poate deține un angajat, rămânând unele dintre cele mai căutate de către angajatori. Competențele de comunicare reprezintă folosirea limbajului ca instrument pentru a împărtăși și a colecta informații, a schimba idei și a explora în mod deschis un șir de perspective, adaptându-le la conținutul fiecărui individ public și la circumstanțe unice. Aceste competențe includ comunicarea deslușită, claritatea mesajului pentru a fi înțeles, sesizarea subtilităților etc. Fără îndoială, competențele de comunicare depind de nivelul de cunoaștere a limbii române: avansat, mediu sau începător.

În privința competenței de comunicare, există diverse păreri ale cercetătorilor. De exemplu, D. Rovența-Frumușani crede că competența de comunicare este indispensabilă în conversații, dialoguri, dezbateri etc.: ea nu coincide cu cea lingvistică, ci constă în cunoașterea acelor reguli ce orientează întrebuințarea vorbirii într-un anumit cadru social. Competența de comunicare este rezultatul competenței lingvistice, a competenței socioculturale, a competenței enciclopedice și a competenței generice [5, 65].

A. Panfil investighează acest aspect la disciplina *Limba și literatura română* în școala națională, definind competența de comunicare astfel: comprehensiunea limbajului, a textului oral și a textului scris; producerea limbajului, a textului oral și a textului scris [6, 219].

Mina-Maria Rusu stabilește că competența de comunicare constituie un sistem de strategii creative: acestea oferă posibilitatea de a înțelege valoarea elementelor lingvistice în context, dezvoltând abilitatea de a aplica cunoștințele despre rolul și funcționarea limbajului. Competența de comunicare nu se reduce la volumul de cunoștințe despre limbaj, pe care le posedă un vorbitor, contează valoarea lor funcțională, generatoarea unei activități de interrelaționare. În același timp, comunicarea nu poate fi abordată în afara socialului, de aceea trebuie avută în vedere și dimensiunea integratoare a procesului [7, 126].

De apreciat, în aceeași ordine de idei, și viziunea M. Pavelescu: „…actul didactic trebuie subordonat dezvoltării competenței de comunicare, înțeleasă ca un ansamblu complex de competențe de natură lingvistică, sociolingvistică și pragmatică”. După M. Pavelescu, gramatica, conceptele teoretice urmează a fi învățate în scopul de a forma deprinderi de ascultare/lectură, vorbire/producere de text. Profesorul va trebui să recurgă la diverse activități, strategii, sarcini de învățare care să-l pună pe elev în ipostaza de locutor/interlocutor, ce va putea să-și selecteze

cuvintele în funcție de context, de parteneri, de alte circumstanțe. El trebuie să fie capabil a-și adapta limbajul la nevoile sale [8, 11].

După Al. Busuioc, competența de comunicare înseamnă abilități de a comunica, de a transmite și de a schimba idei în diferite circumstanțe în procesul de interacțiune cu alți participanți. Aceasta, desigur, cere utilizarea adecvată a sistemului de standarde de limbă și de vorbire, alegerea situației corespunzătoare de comunicare [4, 205].

Indiscutabil: toate aceste aprecieri importante complinesc conceptul de competență de comunicare, ceea ce ne face să-i sesizăm esența reală. Mai mulți cercetători: O. Mândruț, L. Catană, M. Mândruț constată just că, actualmente, în absența competenței comunicative, nu se poate construi nici cunoaștere/învățare, nici relaționare. Este ceva fundamental, un element-cheie pentru reușita persoanei în orice situație: de viață, în familie, în timpul liber etc. și pentru dezvoltarea altor competențe-cheie. Se face o precizare privind competența de comunicare în limba română și în cea străină. Competența de comunicare în limba maternă este alcătuită dintr-un ansamblu de elemente componente ce vizează folosirea limbajului ca instrument de comunicare orală și scrisă; reprezentarea, interpretarea și înțelegerea realității, utilizând ca instrument limba; receptarea și comunicarea cunoștințelor; organizarea și orientarea sau modificarea gândirii și a comportamentelor. Astfel, reiese că aceasta reflectă capacitatea individuală de a exprima concepte, convingeri, sentimente, opinii atât în forma orală, cât și în cea scrisă; disponibilitatea de a interacționa cu alții într-un mod adecvat și creativ [9, 31].

Așadar, din șirul de materiale examinate la tema în discuție, se desprinde lesne ideea principală despre esența competenței de comunicare în limba maternă, și anume: abilitatea de a exprima și de a interpreta concepte, gânduri, sentimente, fapte și opinii, atât în forma scrisă, cât și în cea orală, luând în considerare cele patru deprinderi integratoare (ascultare, vorbire, citire, scriere), de a interacționa lingvistic adecvat și creativ în diferite contexte sociale și culturale (în educație și formare, la muncă, acasă și în timpul liber). Competența de comunicare, după cum s-a putut observa, are mai multe dimensiuni: una se referă la cunoașterea și utilizarea limbii materne în diverse situații, în scris sau oral. Alta însă este o atitudine ce derivă din dorința de a interacționa, cunoscând elemente de interculturalitate. Această competență este definită prin caracteristica sa de evoluție constantă în mediul familial, în școală, în mediile profesionale ori în timpul liber.

Dezvoltarea competențelor de comunicare la alolingvi este un subiect mult prea discutat. Mai regretabil este faptul: chiar dacă se dezbate această problemă în permanență, cu diferite ocazii (conferințe, simpozioane, într-un șir de materiale publicate), situația rămâne cam aceeași, deoarece nu prea există vorbitori alolingvi, care s-ar descurca în multiple circumstanțe, posedând competența de a comunica lejer. A învăța să comunici într-o limbă străină înseamnă să te instruiești mereu, având ca temei cunoștințe, priceperi, deprinderi, atitudini, să practici această activitate cu plăcere. În acest context, au perfectă dreptate A. Bîrsanu, S. Stanțieru, opinând că competența de comunicare e într-o legătură indisolubilă cu conceptul de motivație, ceea ce se arată și în lucrările de didactică. Eficiența predării/învățării limbii române, în special în grupele alolingve, e determinată de mai mulți factori: atitudinea, mediul propice, necesitatea de utilizare, atmosfera constructivă, ce o creează profesorul (aceasta din urmă îi face pe studenți să se simtă relaxați, fără complexe, să discute într-o formă agreabilă cu profesorul, cu colegii etc.). Nivelul de motivare pentru aceasta e un factor fundamental al reușitei studenților în formarea competențelor comunicative și servește la dezvoltarea complexă a celor patru deprinderi

integratoare: **audierea, vorbirea, citirea, scrierea**. E nevoie de motivația studenților pentru învățarea limbii române prin intermediul conținuturilor, pentru a facilita pregătirea lor de integrare sociolingvistică și pentru a extinde posibilitățile de dezvoltare a carierei lor profesionale [10]. Trebuie să se înțeleagă că statutul de limbă oficială a statului aprofundează motivația însușirii limbii române de către alolingvi, că limba română devine tot mai solicitată nu doar în Republica Moldova, dar și în spațiul european. După ce România a aderat la UE (2007), limba română a devenit automat una din cele 24 de limbi oficiale ale UE. Chiar la prima unitate din curriculum, **Limba- sufletul unei națiuni**, pentru a-i motiva pe studenți și a le demonstra în ce constau rolul și locul limbii române în lume, le-am vorbit despre valoarea și prestanța limbii române, evaluate de celebrități. Astfel, Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române, în mai multe alocuțiuni și discursuri, a demonstrat că limba română ca bogăție de vocabular și semantică, în urma cercetărilor efectuate, se află între primele 8 limbi ale lumii. În mai bine de un secol, lingviștii români au creat Dicționarul Tezaur al Limbii Române. Început înainte de 1900, a fost terminat după anul 2000. Acesta conține aproape 200.000 de cuvinte, comentate și definite după regulile științei. Mai sunt atlasul lingvistic, colecția de literatură română (în circa 250 de volume) și câte altele! „Prin limba noastră, accentuează cu mândrie Ioan-Aurel Pop, comunicăm, ne prezentăm lumii cu literatura română, adică cu acea pleiadă de lumi recreate de scriitorii români de la cronicari încoace”. În accepția lui Ioan-Aurel Pop, o dovadă elocventă despre locul și valoarea limbii române în lume este că în rândul celor 6-7 mii de limbi vii, câte au numărat savanții pe lume, româna se află, în funcție de criterii obiective, fixate de specialiștii neromâni, între primele 15-20 de limbi, ceea ce nu este puțin lucru [11].

Ca sarcină pentru acasă, la aceeași temă, le-am propus studenților să vizioneze pe YouTube un video cu genericul „Ioan-Aurel Pop de Ziua Limbii Române: Limba rămâne viața noastră ca popor” și să sintetizeze informația, în limita a 7-8 enunțuri. Studenții au depășit așteptările noastre: câțiva dintre ei au ascultat emisiunea, au reușit să se descurce lejer, au înțeles conținutul contextului și l-au redat întocmai în limba română, deși, pe alocuri, au comis unele erori de exprimare insignifiante. La aceeași unitate, le-am solicitat studenților să argumenteze în scris o secvență de text: „*Dacă ar trebui transfigurată țara, de unde ai începe? a fost întrebat odată Confucius. - Aș îmbunătăți atitudinea față de limbă, a spus filozoful chinez. Discipolii săi au rămas nedumeriți: - Răspunsul Dvs. nu are tangențe cu problema noastră. Ce are comun limba cu transformarea țării? - Dacă limba nu este exactă, expunerea unei idei nu exprimă ceea ce se subînțelege, dacă enunțul nu exprimă ceea ce se subînțelege, acest fapt duce la acțiuni inadecvate și dacă însă acțiunile noastre nu sunt adecvate, morala și arta sunt imposibile: or, fără morală și fără artă, nimeni nu știe ce e bine și ce nu e bine. Iată de ce limba trebuie să fie exactă”.* Indicăm unele comentarii destul de bune, exteriorizate într-o formă adecvată sub aspect conținutal, îndeosebi. *„Sunt de acord cu această afirmație, scrie Daniela Condrea. Limbile sunt un instrument puternic pentru conservarea și dezvoltarea moștenirii noastre materiale și spirituale. Respectul pentru toate limbile și recunoașterea lor reprezintă cheia menținerii păcii. Fiecare limbă este unică, deoarece are propriile expresii, care reflectă mentalitatea și obiceiurile oamenilor. Ea ne modelează conștiința. Timpul trece, generațiile se schimbă și nici limbajul nu stă pe loc. Pentru părinți, păstrarea limbii materne acasă îi învață pe copii să fie mândri de cultura și rădăcinile lor. Dacă limba maternă nu este susținută, legăturile importante cu membrii familiei se pot pierde. Cercetătorii afirmă că atunci când părinții își pierd limba maternă și nu pot comunica cu copiii lor, ei nu le pot transmite valorile, credințele și experiența*

lor. Atunci când părinții nu sunt în măsură să comunice și să-și influențeze copiii din cauza barierelor lingvistice, familiile pierd apropierea care vine din credințele și relațiile comune. Dar eu spun că o familie este o țară mică și pot presupune că astfel de reguli funcționează atât la nivel de stat, cât și la nivel mondial. Atâta timp, cât noi, ca umanitate, putem vorbi și rezolva conflictele și dezacordurile în mod pașnic și în cuvinte, atunci vom exista ca societate civilizată, fără războaie, fără amenințări cu supraarme, fără o cursă a înarmărilor, fără tot felul de acțiuni speculative.” Firește, studenta Daniela Condrea a redactat, se pare, un microtext profund, cu idei consecvente, opinii proprii, fiind raportate la subiectul enunțat, chiar dacă, pe ici-colo, se constată unele derapaje lingvistice, de stil, în special: stângăcii, repetări etc. O altă studentă, Sabina Babici, menționează: *„Sunt de acord cu afirmația lui Confucius în privința transfigurării țării prin îmbunătățirea atitudinii față de limbă. Gândirea și limbajul sunt într-o strânsă unitate. Copilul mic ce are un limbaj slab dezvoltat are o capacitate redusă de gândire. Maturizarea psihică se realizează prin învățare, iar învățarea e o activitate complexă, ce solicită participarea gândirii și a limbajului. Eu cred că gândirea permite oamenilor să înțeleagă, să interpreteze, să reprezinte sau să modeleze lumea pe care o întâlnesc și să facă predicții despre lumea aceasta. După opinia mea, e procesul de cunoaștere a lumii reale înconjurătoare, care se bazează pe formarea și reînnoirea continuă a stocului de concepte și idei, punerea în aplicare a concluziilor. Eu consider că o societate care se dezvoltă, o societate care multiplică e o modalitate de realizare a oamenilor deștepți, care produc idei geniale. Oamenii aceștia, cunoscând locul și rostul lor în Univers, înțeleg și raționalizează comportamentul, introduc armonia și ordinea în relațiile cu semenii, respectiv asigură moralitatea acțiunilor lor. Ei înțeleg ce e bine și ce e rău.*

Limba e un instrument important în viața fiecărui om. Angela Carter (scriitoare de nuvele, romancieră, poetă, jurnalistă engleză) scrie: „Limba e putere, viață, instrument al culturii, un instrument de dominare și eliberare. Îmbunătățind atitudinea față de limbă, ne autodezvoltăm.” Cu toate că observăm pe alocuri asocierea mai puțin reușită a unor cuvinte, unele incoerențe, totuși de apreciat felul de a pune problema, adecvarea la subiectul propus pentru argumentare, relevarea valorii unei limbi în viața unui popor, a unei țări.

E regretabil faptul că în Republica Moldova, în aproape toate zonele ei, ca nicăieri în lume, lipsește cu desăvârșire un mediu lingvistic favorabil, pentru ca alogenii să învețe mai repede limba română, să vrea s-o utilizeze în sferele vieții publice și sociale, deoarece nici cei nativi nu o cunosc îndeajuns de bine, ba chiar o neglijează, când e cazul să se exprime în limba maternă. De aceea nu este nici pe departe ușor să-i demonstrezi studentului alolingv că e necesar să însușească limba română, de vreme ce un proaspăt absolvent al unei instituții de învățământ superior este angajat foarte ușor, fără să dea măcar o probă simplă de verificare a nivelului de cunoaștere a limbii române. În acest caz, pentru a-i captiva pe studenți, a le trezi interesul, recurgem la unele exemple mai recente despre persoanele ce împărtășesc din experiența lor de învățare a limbii române, care au procedat, așa cum se cere, în primul rând, din respect față de neam și țară, înțelegând, în cele din urmă, că nu sunt apreciați la justa valoare la locul de muncă, dacă nu cunosc limba statului. Le-am propus studenților să audieze de sine stătător pe **YouTub**e câteva emisiuni: **Cum a învățat 7 limbi,** 13 ianuarie 2020**; Un rus învață limba română,** 2 august 2020**; O vorbitoare de rusă (Marina Chireoclo) a învățat limba română la 19 ani din respect pentru moldoveni (Monolog),** 21 octombrie 2021**; Emisiunea Next Star,** 12 iunie 2021, realizată de Dan Negru **despre fetița de 7 ani - Bella Devytkina, originară din Moscova,**

Rusia etc. Am insistat ca studenții să-și exprime punctul de vedere față de cele relatate într-o emisiune sau alta și am observat că majoritatea lor au apreciat străduința semenilor săi, a tuturor doritorilor de a dobândi rezultate palpabile în procesul de însușire a limbii române. În urma discuțiilor la acest subiect, deși cam târziu, au înțeles totuși că vor fi doar în câștig, învățând mai insistent și în mod sistematic limba română.

După Al. Bîrsanu, S. Stanțieru, abilitățile comunicative la alolingvi se formează și se dezvoltă prin: completarea informației; corectarea greșelilor de exprimare; aprecierea dată de public (de studenți); expunerea în formă de rezumat a unei informații recent audiate la lecție; exprimarea opiniei despre o informație contradictorie, maximă, proverb etc. [10], ceea ce, neîndoielnic, poate fi aplicat la fiecare lecție, indiferent de tema studiată. Evident că din acest context rezultă și principalele obiective de dezvoltare a competențelor comunicative: să fie stimulați a-și forma păreri proprii versus orice situație de discurs; să fie încurajați să-și exprime viziunea; să fie motivați să dialogheze în contradictoriu; să fie puși în situația de a-și exprima emoțiile; să fie „impuși” să raționeze, să aibă mesaje relevante.

Bineînțeles, așa cum conchid și A. Bîrsanu, S. Stanțieru, dezvoltarea competențelor comunicative nu poate fi concepută fără îmbogățirea vocabularului, ceea ce constituie esența în practica rațională și funcțională a limbii. Se recomandă câteva tipuri de activități didactice, prin care se efectuează în mod direct sau indirect îmbogățirea vocabularului pentru studenții alolingvi, fiind destul de variate. Se pot evidenția: **lectura textului** (rapidă, activă, explicativă sau selectivă), ce constituie o posibilitate de stocare a informației, de folosire a ei (cuvinte, structuri, enunțuri întregi, modele de exprimare), devenind un indicator relevant în formarea competenței de comunicare; **explicarea cuvintelor**; **încadrarea** lor în diverse contexte, în plus, traducerea, în baza dicționarului, în limba rusă; **găsirea** unui sinonim sau antonim contextual; **clasificarea** tematică a acestora; **reproducerea** succintă a textului; **practicarea** exercițiilor în care se solicită a crea începutul sau sfârșitul textului, întrebuințând diferite cuvinte [10]. Indiscutabil, este inevitabil ca studentul să posede un vocabular cât mai bogat și mai variat, să știe a asocia cuvintele în îmbinări/propoziții/fraze/texte concrete, cu volum diferit.

Însușirea unei limbi constă, în primul rând, în învățarea conștientă a lexicului ei, în aplicarea unităților și a structurilor lexico-gramaticale adecvate, inevitabile în procesul comunicării. Astfel, pe tot parcursul învățării, studentul asimilează unități lexicale noi. E necesar ca un cuvânt să nu fie însușit și înțeles mecanic: trebuie să încercăm a-i obișnui pe studenți să apeleze la dicționar. În contextul celor expuse *supra,* merită să luăm în considerare și opinia exprimată de J.A. Comenius, filozof, gramatician și pedagog ceh, părintele pedagogiei moderne, care a scris un studiu, prima lucrare metodică modernă în domeniul învățării limbilor străine, **Ușa deschisă limbilor,** actuală și astăzi. Aici, se prezintă o modalitate netradițională pentru acele timpuri de studiere a limbii latine**,** se recomandă utilizarea metodelor active, însușirea cuvintelor prin contactul direct cu lumea înconjurătoare, și nu prin tocire [apud 12, 50]. E cazul să facem o precizare: studenții pe care îi instruim vin cu o pregătire diferită, unii dintre ei, după ce absolvă liceul, nu posedă nici cunoștințe gramaticale, nici măcar un vocabular elementar. Iată de ce participarea lor la unele discuții cu teme concrete, de cele mai multe ori, este cam pasivă: unii nu -și pot justifica sau susține opiniile într-o conversație, nu prezintă explicații și argumente distincte, nu înțeleg itemii indicați în testele pentru evaluarea cunoștințelor, nu pot să-și identifice greșelile, să le corecteze, în timp ce expun ceva sau comunică, unora nu le ajung cuvinte pentru a se exprima etc. Chiar și alolingvii care vorbesc puțin mai bine limba română nu

au un vocabular bogat, nu știu gramatică funcțională, așa cum s-ar cuveni să fie. De aceea, pentru a facilita, într-o anumită măsură, exprimarea lor elementară (cotidiană), se efectuează exerciții cât se poate de variate. La orice lecție, studenții au ca sarcină să rezume o informație la una dintre temele propuse: **businessul din Franța, Elveția, Suedia; rolul managementului în asigurarea calității businessului; businessul în industria alimentară dintr-o țară europeană; sistemul bancar într-o țară europeană; administrarea unei afaceri într-o țară europeană, de exemplu, businessul în Danemarca; activitatea unei companii în Danemarca; bunele maniere într-o țară europeană: Germania, Franța; cele mai frumoase obiceiuri dintr-o țară europeană; beneficiile economice ale unei țări europene: Polonia, Slovenia, Cehia, Slovacia, Lituania, Letonia, Estonia, Ungaria, Malta, Cipru etc.; aspectele economice din țările în curs de dezvoltate cu statut de țări asociate: dificultăți și beneficii; unele probleme ce le are o țară europeană în domeniul sănătății, al învățământului (Danemarca, Austria, Franța, Estonia, Letonia, Lituania, Irlanda, Italia, Grecia, Portugalia, Spania etc.).** De menționat că textele, în baza cărora se face un rezumat au un volum de 1,5-2 pagini A4. Inițial, studenții, ce nu posedă un vocabular suficient, comit erori în pronunțare/exprimare. Totuși, pe parcursul mai multor lecții (7-8), reușesc să realizeze în scris o sinteză a textelor lecturate, apelând la dicționare, traducând unele structuri inaccesibile. Încetul cu încetul, ei se obișnuiesc să citească, de câteva ori, cele rezumate, să expună succint conținutul. Desigur, aceștia depun un efort dublu: încearcă să sintetizeze o informație, apoi, pentru a ne convinge că au sesizat conținutul respectiv, li se solicită să traducă în limba rusă, fapt ce demonstrează că, în cele din urmă, studenții conștientizează importanța învățării aprofundate a limbii române, excluzând unele lacune cu care au venit după ce au luat examenul de BAC la limba și literatura română.

Așa cum am accentuat anterior, profesorul trebuie permanent să ridice nivelul de însușire a limbii celor cărora le predă. Iată de ce credem că aprecierea nivelului de cunoștințe privind competența de comunicare într-o limbă străină a devenit o necesitate stringentă.

Potrivit Cadrului european comun de referință pentru limbi, competența de comunicare e în strânsă legătură cu competența lingvistică. Aceasta poate fi considerată ca fiind alcătuită din mai multe părți componente: componenta lingvistică, componenta sociolingvistică, componenta pragmatică. Oricare din aceste componente este constituită, în special din cunoștințe, aptitudini și deprinderi [2, p. 18]. În curriculumurile precedente, la limba română se considera că un bun vorbitor se încadrează după nivelul de cunoaștere în toate cele patru categorii: **audiere, vorbit, citit, scris.** Acum însă, conform documentului recomandat de Uniunea Europeană, nivelul de cunoaștere a unei limbi străine pe categoriile indicate nu trebuie neapărat să coincidă. Deci, poți înțelege, vorbi la un nivel limba română, dar să te situezi în stadiul de începător privind **scrisul** sau **cititul.** În viziunea noastră, aceasta ne ajută să apreciem mult mai real nivelul de cunoaștere a limbii studiate. Desigur, trebuie să specificăm, reiterând concluziile făcute anterior: contingentul de studenți este deosebit de eterogen, unii sunt din familii mixte, unde se vorbește mai puțin corect și curat limba română, adesea, se apelează la un amalgam lingvistic, aproape indescifrabil, alții sunt cei care au studiat-o în liceu sau în colegiu, unde profesorii au fost destul de exigenți, discipolii lor exprimându-se relativ mai bine. Firește, aceasta necesită perfecționarea vorbirii lor, completând-o cu structuri comunicative noi, raportate la uzul curent și la texte din domeniul specialității lor. O categorie aparte o reprezintă cei din Transnistria: unii dintre ei vorbesc o română stâlcită, nu înțeleg structuri lexico-gramaticale elementare. Ceilalți însă se

victimizează: sunt permanent nemulțumiți, justificându-se că au studiat limba moldovenească sau n-au învățat-o deloc. Cei din Găgăuzia, unde totuși se fac eforturi din partea administrației instituțiilor pentru însușirea limbii române (se implementează un proiect elaborat de România pentru învățarea limbii române), cunosc limba română la un nivel insuficient. Absolvenții instituțiilor preuniversitare, cu toate că susțin examenul de BAC la limba română (aici, se cere o remarcă: în condițiile pandemiei cerințele la BAC s-au diminuat cu mult), majoritatea dintre ei nu posedă limba română, comit greșeli de exprimare orală și scrisă, nici nu prea manifestă dorința de a o vorbi. În plus, trebuie să recunoaștem, nici vorbitorii nativi nu oferă modele de aplicare ireproșabilă a limbii române: într-o conversație uzuală, aceștia trec rapid la limba rusă. În acest caz, firește, apare întrebarea: este oare motivat îndeajuns cetățeanul alolingv să ne vorbească limba? Orice comentarii sunt inutile. Deci, în această situație dificilă, simplă, la prima vedere, profesorul are ca obiectiv esențial să le perfecționeze studenților vorbirea, s-o aducă la un nivel acceptabil din perspectiva corectitudiniii, ajutându-i să se exprime corect, clar, fluent și coerent, adică să-i facă să se încadreze în colectivul grupei, respectând normele limbii literare. Dacă luăm în considerare nivelurile de evaluare a cunoașterii limbii române, atunci constatăm că în această categorie de studenți se pot încadra unii dintre ei la nivelul începător (A1), iar alții, mai puțini la număr, la nivelul elementar (A2). E adevărat că există și excepții: am avut într-un an la Facultatea de Limbi Străine într-o grupă 2 studenți cu un nivel avansat, am zice, relativ (C1). În anul de studii 2023-2024, din cei 18 studenți doar 10 s-au aflat la nivelul C1. Aceștia pot găsi informația solicitată la anumite teme recomandate, cu un volum de 1,5 - 2.0 pagini A 4, dispun de aptitudinea de a rezuma într-un mod coerent, fluent conținutul principal al textului, expunându-l oral, unii având nevoie să se uite și în notițele făcute de ei, să recurgă la un lexic adecvat, înțelegându-i sensul propriu-zis, uneori, să desprindă și sensul figurat al acestuia. Deși nu e simplu să efectuezi lecții cu un astfel de contingent, destul de diferit ca nivel de cunoaștere a limbii, am încercat să le propunem sarcini similare și studenților cu un nivel mai scăzut de cunoaștere a limbii (A1, A2, B1). S-a observat că ei au nevoie să lectureze o informație cu un subiect asemănător de câteva ori (unii de 7-8 ori), nu pentru a relata în câteva enunțuri conținutul principal al textului ales, ci pentru a citi ceea ce au reușit să scrie acasă: deocamdată nu dețin capacitatea de a construi propoziții/enunțuri proprii, pornind de la unele gânduri redate în text. Totodată, se poate constata că se creează o situație de concurență: studenții cu nivelul C1 sunt pentru cei mai slabi un model, de aceea această experiență le prinde bine tuturor.

Uneori, apelăm și la limba rusă, demonstrând deosebirile tipologice la multe aspecte pe care nu le atestăm în aceasta, în comparație cu româna. E vorba de terminațiile genului neutru, prezența articolului nehotărât/hotărât, conjugările verbului la diverse timpuri și moduri etc. De asemenea, adesea, ținem cont de lexicul ce-l posedă, deși insuficient, în limba rusă, dar ale căror echivalente sunt frecvente și în română. Dacă studenții îl cunosc, pot evita eventualele greșeli la aplicarea lor în comunicare. De exemplu, prezintă dificultăți traducerea unor structuri/îmbinări comunicative utile de genul: **открыть заседание** - *a deschide o ședină*; **оставить вопрос открытым** - *a lăsa o problemă deschis*ă; **закрыть заседание** - *a închide ședința*; **раскрыть карты** - *a da cărțile pe față*; **руководить учреждением** - *a conduce o instituție*; **управлять оркестром** - *a conduce o orchestră* etc. În același timp, de rând cu lexicul curent, ce-i permite studentului să-l folosească adecvat, fiind frecvent în limbile română și rusă, indicăm și un vocabular terminologic de tipul: ***счётный баланс*** - *bilanț contabil*; **сост*а*вить баланс** - *a face bilanțul*; **валовая прибыль** - *beneficiu brut*; **чистая прибыль** - *beneficiu net;* **законная**

прибыль - *beneficiu legal;* **двухстороннее соглашение** - *convenție bilaterală;* **государственный бюджет** - *buget de stat*; **иностранная валюта** - *valută străină*; **валютный фонд** - *fond valutar* etc. Pentru a verifica în ce măsură studenții au însușit, au memorizat logic aceste îmbinări terminologice, le cerem să construiască enunțuri (propoziții sau fraze), luând în considerare specialitatea lor. În ajutorul studenților, am întocmit un îndreptar „Vocabular uzual și terminologic român-rus,” plasat pe platforma **Moodle.usm.md,** ce include cele mai des întâlnite lexeme, pe care e nevoie a le folosi în procesul comunicării. Acesta este consultat și însușit în mod independent, iar la lecții se aplică ori de câte ori e necesar.

Pentru economiști, cu toate că contingentul e diferit, așa cum am arătat *supra*, propunem și alte structuri comunicative: **a absenta nemotivat; problemă actuală (de actualitate); în plină activitate; a adera la părerea cuiva; a adopta o părere (o atitudine); afinitate de idei; afirmație gratuită; lectură agreabilă; ambianță culturală; a-și aplica cunoștințele; acest aspect al problemei; propunere atractivă; a atribui o importanță cuiva; vederi avansate; a avea un avantaj; a se bucura de renume; certificat medical; a sta cu chirie; a căpăta experiență; a ceda în discuție; cerc de preocupări; în cercul familiei; cerc larg de cunoștințe; concurs de împrejurări; a avea condiții favorabile; a crea impresia** etc.

Pentru o comunicare corectă, efectuăm și exerciții de cultivare a limbii române, selectând acele structuri lexico-gramaticale, ce pătrund, din cauza unor traduceri improprii, și în limbajul vorbitorilor nativi. De exemplu : **student la staționar** (corect: ***student la secția de zi***); **a apăra teza de licență** (corect: ***a susține teza de licență***); **a lucra asupra tezei de licență** (corect: ***a lucra la teza de licență*)**; **a lucra asupra sa** (corect: ***a se perfecționa***); **a duce evidența** (corect: ***a ține evidența***); **a petrece o lecți**e (corect: **a ține, a efectua o lecție**); **a se ocupa cu sportul** (corect: **a practica sportu**l); **a se urca în rutieră** (corect: ***a urca în microbuz*** *sau* ***în maxi-taxi***); **a da o întrebare** (corect: ***a pune o întrebare sau a adresa, a formula o întrebare***) etc.

Totodată, am încercat să le propun studenților să-și exprime punctul de vedere despre importanța respectării normelor literare ale unei limbi, să vină cu unele argumente cu referire la constatarea M. Avram: *„Nu e grav în sine că un vorbitor face anumite greşeli de limbă, cât persistența în ele, nepăsarea față de confruntarea cu modul de a se exprima al altora. Stăpânirea imperfectă a limbii literare este o lipsă de bază a oricărui cetățean cu pretenții de cultură și, oricât de motivată ar fi prin condițiile sale, ea nu poate fi scuzată la infinit”*. Indicăm două microtexte, ce conțin idei interesante ale studenților cu privire la această afirmație, demnă de luat în seamă de către orice vorbitor care se respectă: *Babici Sabina: „Într-o anumită măsură, sunt de acord cu afirmația M. Avram. Într-adevăr, este lipsit de etică, frivol și iresponsabil atunci când o persoană face unele greșeli de limbaj. Și eu cred că acest lucru este normal, deoarece o persoană nu e perfectă și nu poate ști totul și poate face greșeli, chiar dacă este vorbitor nativ al acestei limbi, am întâlnit astfel de oameni. În acest sens, M. Avram greșește, aceasta nu este cea mai mare problemă din viață, astfel încât o persoană nu poate fi iertată pentru asta. Majoritatea oamenilor își petrec întreaga viață învățând, studiind limbi străine, își îmbunătățesc și limba maternă. Ei cheltuiesc bani pentru învățare, cumpărând cărți și participând la cursuri, petrecând timp, vizionând filme, călătorind în diferite țări. Ei încearcă să se dezvolte lingvistic și asta este grozav. Discursul competent este o verigă fundamentală pentru formarea unei personalități profesionale. În opinia mea, există multe lucruri în lume pentru care o persoană nu poate fi iertată, cum ar fi săvârșirea de păcate, crima, violența etc. Este obișnuit ca fiecare persoană să facă greșeli în vorbire: acest lucru este firesc și în astfel de situații poți*

ajuta, comunica, sugera cum să vorbeşti corect. A. Cehov a spus: „Drumul către orice carieră este acoperit cu flori de elocvență.”

Deci lumea se schimbă, iar odată cu ea, se modifică și limba, apar cuvinte noi în fiecare zi, așa că o persoană se străduiește pentru dezvoltarea lingvistică, dar are dreptul să facă greșeli minore.” Desigur, în acest text există repetări, unele dezacorduri semantice. Se pare că studenta nu a înțeles deplin mesajul pe care l-a transmis M. Avram, însă parțial are dreptate în ceea ce încearcă să spună. E important că din cele relatate desprindem atitudinea studentei față de modul de a se exprima.

Condrea Daniela: *„Sunt de acord cu afirmația M. Avram. Ea susține că oamenii care pretind la o cultură și nu cunosc limba literară nu pot fi iertați sub nicio formă. Autoarea a fost prea dură și, în opinia mea, nu a luat în considerare acest subiect din unghiuri diferite. În primul rând, ce înseamnă limbajul literar și, dacă există el, atunci există și un limbaj nonliterar. Limba literară este o limbă științifică, strict standardizată și codificată a limbii naționale. Și este consacrată în dicționare și manuale de gramatică.*

Din păcate, în exprimarea celor nativi se întâlnesc adesea așa-zise cuvinte parazitare, care reflectă incertitudinea vorbitorului și irită pe ascultător. De exemplu, cuvinte, ca: în mod specific, așa cum ar fi, practic, în principiu. Sarcina fiecărei persoane educate este de a-și întări imunitatea lingvistică prin dezvoltarea intuiției lingvistice sau a flerului lingvistic, împiedicând pătrunderea cuvintelor-parazitare în vorbirea sa. Cultura vorbirii este capacitatea de a-și exprima clar gândurile, capacitatea de a vorbi competent, de a atrage atenția publicului. Cultura vorbirii nu poate fi redusă la o listă de interdicții. Este necesar să avem abilități de selectare și utilizare a instrumentelor lingvistice în conformitate cu sarcinile de comunicare. Vorbitorii nativi trebuie să fie competenți în diferite stiluri funcționale, pentru a face cea mai bună alegere a mijloacelor lingvistice. Cred că oamenii pot alege orice mod de exprimare.

Pretenția culturală este o formalitate și este o mică parte din toată strălucirea lingvistică. De asemenea, limbajul evoluează constant, normele stricte trec în fundal și se introduc noi structuri de limbaj. Cu toate acestea, stilul limbii trebuie să pornească de la elementele de bază și chiar trebuie predat, așa este puțin probabil ca un artist să poată ajunge la propriul stil, până când nu învață să construiască figuri simple, să redeseneze picturile altora, se mai cere și o practică lungă. La fel este și cu limbajul, el poate deveni propriul stil, te poți juca cu structurile lui, pentru autoexprimare. Și acești oameni sunt o laudă deosebită, și nu ar trebui să-i învinovățești pentru faptul că nu se exprimă întotdeauna literar sau că folosesc cuvinte dialectale, jargoane în vorbirea lor.” Și acest microtext conține unele stângăcii de stil, dar e necesar a constata că studenta a înțeles mai bine ceea ce a dorit să transmită M. Avram. Este un punct de vedere ce trebuie luat în considerare: merită felul de a sesiza problema de cultivare a limbii.

Astfel de exerciții privind însușirea lexicului curent, concomitent, și a celui de specialitate, ce este frecvent în textele de natură economică, ne permit să excludem unele greșeli care persistă în exprimarea studenților alolingvi. Am subliniat anterior că ei vin de acasă din medii familiale diferite (mixte, unde se vorbește cam stâlcit limba română), în plus, absența la noi, în general, a unui mediu lingvistic favorabil, pregătirea insuficientă, anumite deprinderi formate deja - toate acestea conduc la o exprimare ineficientă, cu prezența, desigur, a multor erori intolerabile.

E. Coșeriu accentua mereu că noi nu învățăm o limbă pur și simplu, ci învățăm și să creăm în limba dată [apud 13, 267]. Conform părerii lui E. Coșeriu, limba este o tehnică, ceea ce înseamnă „a ști să faci”, în cele din urmă, „o știință”, o cunoaștere sau o competență. Ca orice tehnică, desigur, poate fi învățată: nimeni nu cunoaște o limbă (istorică) în întregime [apud 13, 261]. Limbile se cunosc (atunci când cineva pretinde că știe mai multe limbi) în diverse grade. A. Toma și Cr. Munteanu precizează că acest lucru este vizibil, într-o măsură, și în modul în care sunt (auto)evaluate cunoștințele lingvistice despre limbile străine în diferite tipuri de CV, prin aprecieri de felul: *excelent, bine, satisfăcător, scris, vorbit* etc. [13, 268]. E. Coșeriu mai afirma, de bună seamă, că un principiu de studiere a limbii e să se realizeze în baza textului literar [apud 13, 262]. În acest caz, considerăm că predarea/învățarea limbii române și pentru studenții alolingvi trebuie să se axeze pe texte bune, ce includ formule comunicative frecvente, care corespund unor standarde de textualizare (coerență, coeziune, intenționalitate, acceptabilitate etc.). De aceea, la orice lecție, trebuie puse în prim-plan creativitatea, gândirea critică și dezvoltarea personală, ceea ce poate să sporească eficiența didactică, întrucât studentul ia parte activă la procesul educațional. A vorbi (inclusiv a înțelege), în opinia lui Coșeriu, nu se identifică - nici chiar în cazul unuia și aceluiași individ monolingv - cu a vorbi o limbă anume, înseamnă a vorbi despre ceva cu cineva într-o situație anume. Totodată, el menționa și, pe bună dreptate, că priceperea de a vorbi corect se produce în timp, ea se desăvârșește permanent: fie că e vorba de cei nativi, fie că de cei care învață româna ca a doua limbă. Această performanță se dobândește doar prin studierea aprofundată a literaturii române, extrăgând de aici resursele expresive ale limbii noastre și asimilând posibilitățile creatoare ale limbajului [apud 13, 267]. În aceeași ordine de idei, lingviștii A. Toma, Cr. Munteanu susțin că cineva nu poate spune că știe foarte bine româna, dacă nu posedă, de exemplu, și un inventar vast de frazeologisme [13, 269]. Ar fi de adăugat aici și un inventar de locuțiuni dintre cele mai des întrebuințate, aspect important, însă neglijat în procesul de studiere a limbii române nu doar de vorbitorii nativi, ci și de alolingvi. Nu încape nicio îndoială că acestea se învață mai repede și mai firesc nu din dicționare ce se pot consulta pentru precizarea semnificațiilor (unii profesori obișnuiesc a-i orienta pe discipolii lor). E cel mai potrivit a memoriza aceste structuri lexicale din operele ce se studiază conform curriculumului (I. Creangă, P. Ispirescu, M. Sadoveanu etc.).

În ceea ce privește studenții alolingvi de la Facultatea Științe Economice, așa cum am indicat *supra,* nu posedă acel vocabular necesar ce le-ar asigura o bună exprimare. Pe baza textelor studiate din manualul *Limba română. Inițiere în limbajul economic (curs de lecții pentru studenții alolingvi de la facultățile cu profil economic), autor Arminia Cicală-Racu. Chișinău, 2006,* încercăm s*ă* completăm vocabularul lor. Să ilustrăm prin câteva mostre: **a-și face studiile; în prezent; la ora actuală; pe an ce trece; a avea în vedere; a avea posibilitate; a lua cunoștință; a avea acces liber** (textul *Academia de Studii Economice*); **a pu**ne **accentul pe; nu cu multă vreme în urmă; a fi de părerea; a lua în considerație; a fi gata; a intra în colaps; a atinge scopul; a o duce bine** (textul *Zona euro, amenințată de colaps*); **la o oră de drum**; **a ține minte; a fi în contact direct; a intra în posesie; a face un efort; stil de viață** etc. (textul *Clientul are întotdeauna dreptate*). Întrucât locuțiunile, expresiile sunt mai rare în textele economice, le recomandăm studenților să însușească un număr mai mare și pe bază de dicționar, de regulă, indicăm noi, căci ei le selectează la întâmplare. Iată un șir dintre cele mai importante: **a-și aduce aminte; a lua parte; a pune accentul pe ceva; a sta de vorbă; din când în când; din timp în timp; a da afară; de ajuns; a face apel la cineva (ceva); a pune la cale; a juca**

ultima carte (sau cartea cea mare); a vorbi (sau a spune) ca la (sau ca din) carte; cum scrie la carte; om de carte; a fi (sau a se afla) între ciocan și nicovală; a da cărțile pe față; a aduce la cunoștință; a fi la curent cu ceva; a se pune la curent; a vorbi curent o limbă; a intra în detalii; sub diferite pretexte; mărul discordiei; în culise; a-și da importanță; de omenie; fără (de) omenie; a păstra tăcere; cu temei; de temei; a intra în vigoare; de la o zi la alta etc. Acestea și alte structuri similare se folosesc frecvent la lecție, indiferent de etapele ei: studenții le reține mai ușor, simt cât de necesar este să ai o exprimare corectă, ce trebuie ameliorată de la o zi la alta. Îi familiarizăm pe studenți, așa cum am pomenit *supra,* cu termenii cel mai des întâlniți în sfera economiei, luând în considerare specificul specialității (marketing, finanțe, bănci etc.). În vederea formării competenței comunicative, practicăm și dezbateri. În plus, există șansa de a comenta unele păreri ale unor notorietăți. Cu mult înainte de a participa la dezbateri, studenților li se propune să se documenteze, să se informeze din surse concrete, pentru a putea argumenta așa cum se cere orice teză lansată. E un prilej favorabil pentru ei de a-și dezvolta competențe logice, de a examina corect o problemă interesantă, actuală și utilă, de a-și exprima ferm punctul de vedere. Se creează impresia că acești tineri temerari înțeleg că într-o societate, indiferent de nivelul ei de cultură și civilizație, te poți afirma, fiind doar puternic ca om. Ajungi să fii influent, când posezi și arta de a convinge, de a critica cu pricepere, în mod chibzuit lucrurile, de a vedea în perspectivă, de a te baza pe principii echitabile și aplicabile în mediul respectiv. Ei se pregătesc temeinic să devină viitorii specialiști și lideri ai societății noastre, să ia parte activă la evoluția ei, a zilei de mâine și la modernizarea ei, la stabilirea continuă a contactelor firești cu țările europene evoluate. Evident, să tinzi a fi lider nu e suficient: e necesar să te informezi sub toate aspectele și să poți promova ceea ce cunoști!

La lecțiile de limba română pentru alolingvi, pe lângă sarcinile indicate anterior, se pot efectua exerciții de completare. Se propun enunțuri cu părți eludate, marcate prin**…** (puncte de suspensie), ce trebuie completate cu părțile lipsă: fie de vorbire, fie de propoziție în frază; de ilustrare a unor paradigme morfologice, sintactice etc. (de declinare, de conjugare, de topică etc.); creatoare: argumentarea unor afirmații, opinii, citate ce se referă la problemele economice. În acest context, indicăm unele citate pe care le-am folosit, ce oglindesc domeniul economic în sens larg: marketing, finanțe, bănci și alte sectoare economice, în general. Iată unul: *„Statisticile sugerează că atunci când clienții se plâng, antreprenorii și managerii ar trebui să fie încântați. Clientul nemulțumit reprezintă o oportunitate și mai mare de afaceri”* (Zig Ziglar). Fără îndoială, o asemenea afirmație le-a oferit studenților posibilitatea să aleagă un aspect al acesteia, pentru a-l comenta sau a aborda integral chintesența acestui citat în care totuși primează rolul clientului, atunci când e vorba de publicitatea efectuată corespunzător, precum și reacția promptă a celor care organizează și conduc așa cum trebuie o afacere. Alte citate: *„Marketingul este o modalitate de a atrage atenția oamenilor.”* **(**Seth Godin**);** *„Dincolo de noile canale de comunicare, de politicile de marketing și de tot felul de alte strategii, conținutul, ideea sunt mai presus de tehnologie”* (Carlo Campos). Este mai mult decât limpede ce impact are asupra clientului felul cum se promovează orice produs pentru a fi vândut, în același timp, este clar că până la urmă contează substanța produsului ce-l promovăm. Acest gând adânc a fost scos în vileag de studenți, argumentând și un alt citat *„Cultura este Brandul tău”* (Tony Hsieh). În concluzie, studenții au remarcat: *„E important să știi a propune un produs de calitate și într-o formă cultă”.*

Pentru argumentare, le-am indicat studenților câteva citate despre bănci, bani și rostul lor în viața unei familii, a unei societăți etc.: *„O bancă este un loc unde vă împrumută o umbrelă când vremea este bună și vă întreabă când începe să plouă”.* (Robert Lee Frost); *„Un economist este un expert, care va ști mâine de ce lucrurile prezise de el ieri nu s-au întâmplat azi”* (Laurence J. Peter). Prin această ultimă afirmație, studenții au demonstrat importanța pe care o are, de fapt, un economist competent într-o afacere, într-o societate, în general. Alte citate: *„Nu banii dau naștere unei idei, ci ideea dă naștere banilor”.* (W.J. Cameron); *„Nu numai timp înseamnă bani, ci și sănătate, iar banii nu-i poți niciodată schimba în sănătate”.* **(**Aleksandr Pușkin**);** *„Singurul buget bun este bugetul echilibrat”* (Adam Smith**)**. Am observat că studenților le plac asemenea sarcini, deoarece ei caută a desprinde în mod individual sensul celor spuse, încearcă a medita, a dovedi, a redacta, în limita a 14-15 enunțuri, un microtext, găsindu-i și un titlu potrivit. Aplicarea frecventă a unui exercițiu de construire a unui text în baza unui citat ce cuprinde variate idei, gânduri despre ramura economică, care e atât de largă, îi pune pe studenți în situația de a cugeta și de a propune cea mai potrivită variantă de argumentare, de a apela la structurile lexico-gramaticale necesare, exprimându-și opinia asupra celor incluse într-un citat sau altul.

Prin urmare, dezvoltând competența de comunicare, evaluăm, de fapt, ce abilități posedă studentul pentru a emite gânduri, idei, a reda, a împărtăși toate acestea în multiple situații în cadrul interacțiunii cu alți participanți, apelând, indiscutabil, la normele limbii române.

Absolvenții de ieri, studenții de azi, au mari așteptări de la învățarea limbii române în mediul universitar. Continuând învățarea limbii române la universitate, studenții vor ca acest curs practic să fie unul inedit. Bineînțeles, în timpul lecțiilor, ei se conving tot mai mult că acumulează cunoștințe noi, în baza celor existente, obținute în ciclul preuniversitar. Pe parcurs, se introduc și elemente noi, așa cum am accentuat, privind lexicul curent și cel de specialitate (termeni economici) pe bază de dicționar bilingv (român-rus), evident, și în temeiul textelor din manual, care reflectă o tematică economică, al diverselor informații de natură economică, uneori, și de alt tip, ce le accesează pe internet la subiectele recomandate.

Așadar, printr-un șir de activități și exerciții variate, cu dificultate diferită, le oferim studenților numeroase ocazii în care să-și poată exersa, în mod, credem, agreabil, abilitățile, competențele și comportamentele necesare unei comunicări eficiente în domeniul studiat.

E nevoie ca la lecții mereu să dezvoltăm bune abilități de comunicare orală și scrisă, pentru a se exprima cât mai laconic, clar și întotdeauna la subiectul propus pentru discuție, să-l învățăm pe studentul alolingv să interacționeze cu ceilalți, lucru deosebit de important, pentru a desfășura activitatea într-o companie ori într-o afacere. Ce-i drept, în învățământul preuniversitar se cam trece cu vederea cel de-al doilea aspect, și anume comunicarea scrisă, de aceea alolingvii comit un șir de erori de ordin gramatical și stilistic, în special, căci folosirea adecvată a cuvintelor în context, felul lor de îmbinare lasă mult de dorit. Luând în considerație acestea, ne străduim să ne imaginăm unde, cum se vor putea aplica cunoștințele de limba română. De exemplu, pentru economiști se vor recomanda și subiecte pentru conversație, pentru dialog de genul: **ce soluții inedite de promovare a mărfurilor se pot propune pentru o vânzare eficientă?; ce acțiuni profitabile ar putea propune o bancă pentru a-i atrage pe clienți, dar nu pentru a-i dezamăgi?; să ne imaginăm că vom participa la o ședință cu reprezentanții câtorva companii imobiliare, unde se va discuta despre modul cum se poate spori vânzarea**

imobilelor etc. Desigur, s-a demonstrat de atâtea ori că o comunicare contribuie la succesul unei întreprinderi, companii etc.

În concluzie, obiectivul principal de predare/învățare a limbii române în grupele alolingve la instituțiile de învățământ superior e să-l facă pe student să conștientizeze că i se oferă o șansă reală de a-și aprofunda cunoștințele dobândite anterior la liceu/colegiu, stăruind asupra eliminării lacunelor ce persistă în exprimarea orală sau scrisă. Obiectivele bine determinate, corelate cu temele (conținuturile) preconizate în curriculumul dat, trebuie să conducă cât mai dinamic la formarea de competențe comunicative. Odată obținute printr-o activitate perseverentă, prin intermediul unor metode (strategii) ce le va aplica profesorul, studentul va fi mai sigur în propriile forțe, având posibilități reale de a se angaja în câmpul muncii, de a se integra mai repede în colectivul unde va urma să lucreze, în general, să relaționeze ușor și eficient cu prietenii, colegii, să ia parte activă la manifestările culturale și la orice evenimente, organizate cu diferite ocazii, să se elibereze de complexe, dovedind că este capabil să înfrunte barierele în comunicare. Cele enumerate *supra* sunt realizabile, chiar dacă mai greu din motive obiective, căci studentul de azi va deveni utilizatorul de mâine al limbii române în societate. De aceea, nu e lipsit de importanță și faptul că vorbitorii nativi trebuie să aibă grijă să nu comită erori în exprimare, favorizând prin buna cunoaștere a limbii mediul propice pentru cei care mai întâmpină dificultăți în comunicare. Bunăvoința și corectitudinea din partea autohtonilor îi va ajuta pe alolingvi să se descătușeze psihologic și să aplice cu ușurință cele învățate.

A poseda abilități adevărate de comunicare înseamnă a fi apt să transmiți orice gen de informație altora într-o formă corectă, coerentă, fără ambiguități. Deci, se consideră că o bună comunicare nu înseamnă a spune ceva la întâmplare, ci e necesar a transmite conținutul esențial al mesajelor privind un subiect ori altul într-o formă coezivă, clară și laconică. Comunicarea va reuși, dacă va avea un scop bine determinat, trebuie să știm ce urmează să obținem în rezultatul acesteia, ceea ce ne va ajuta să formulăm și să transmitem corect informația. Odată formată această competență, orice alolingv va putea comunica mai cu încredere cu diferite persoane și se va orienta/descurca chiar și în situații mai complicate, găsind de fiecare dată soluții rezonabile.

Menționăm: competența de comunicare se bazează atât pe cunoștințe de limbă, cât și pe cele de cultură și civilizație, de care studenții au nevoie pentru a înțelege și a transmite un mesaj. Să nu uităm că trebuie să punem, mai ales la începutul cursului, accentul pe aspectul cominicativ-funcțional al limbii române. Totodată, a se reține: a comunica nu înseamnă numai a transmite informații, a stoca elemente de limbă (cuvinte și reguli de gramatică), ci și a reconstrui, a reacționa, a conversa, a acționa asupra altuia.

Firește, exprimarea orală și scrisă va reuși oricărui vorbitor, chiar și celui alolingv, dacă el își va putea formula gândurile cât mai lesne în baza unui volum de cunoștințe lexicale și gramaticale (cuvinte, propoziții, fraze elementare pentru comunicare). Buna cunoaștere a limbii române ar contribui la posibilitatea de a interacționa cu semenii, de a avea relații interumane pe multiple planuri de activitate - imperativ indiscutabil al evoluției unei societăți moderne.

BIBLIOGRAFIE

1. GUȚU, Vladimir. Învățământul centrat pe competențe: abordare teleologică. În Didactica Pro… Chișinău, nr.1 (65), 2011, p. 2-7.

2. Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare/Comitetul Director pentru Educație „Studierea limbilor și cetățenia europeană”; traducere din limba franceză de Gheorghe Moldovanu. Chișinău: S.n., 2003 (F.E.-P. „Tipogr. Centrală”).
3. SORIN, Cristea. Conceptul pedagogic de competență. În: Didactica Pro… Chișinău, nr.1 (65), 2011, p. 54-56.
4. BUSUIOC, Aliona. Conceptul de competență profesională: conținut și structură. În: Revista științifică *Acta et Commentationes*, seria *Științe ale Educației,* nr.1 (10), 2017. Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, p. 202-211.
5. ROVENȚA-FRUMUȘANI, Daniela. Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze. București: Editura Tritonic, 2005.
6. Panfil A.Limba și literatura română în gimnaziu - structuri didactice deschise. Pitești: Paralela 45, 2003.
7. RUSU, Mina-Maria. Competența de comunicare - perspective de abordare. În: Limba română. Chișinău, nr.11-12, anul XIX, 2009, p.124-137.
8. PAVILESCU, Marilena. Metodica predării limbii și literaturii române: ghid pentru susținerea examenelor de definitivare și de acordare a gradelor didactice. București: Corint, 2010.
9. MÂNDRUȚ, Octavian, CATANĂ, Luminița, MÂNDRUȚ, Marilena. Instruirea centrată pe competențe. Cercetare - Inovare - Formare - Dezvoltare. Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”. Arad: Centrul de Didactică și Educație Permanentă, 2012.
10. BÎRSANU, Aurelia, STANȚIERU, Svetlana. Formarea competențelor de comunicare la studenții alolingvi. [Citat 9 iulie 2024]. Disponibil: http: //dspace.usarb.md
11. Ziua Limbii Române / Ioan Aurel Pop: Limba noastră rămâne viața noastră ca popor, [Citat 15 august 2024]. Disponibil https://tvrmoldova.md
12. DANDARA, Otilia. Comenius - părintele pedagogiei moderne.În: Didactica Pro… Chișinău, nr.4(9), 2001, p. 47-50.
13. TOMA, Alice, MUNTEANU, Cristinel. Importanța literaturii pentru învățarea limbii române ca limbă străină. În : Limba română. Chișinău, anul XX, nr. 7-8, 2010, p. 261-270.